

Cyrus Adler'in Amerikan Yahudiliğine Etkisi

Öz: Cyrus Adler (ö. 1940), Amerikan Yahudiliğinde yaklaşık elli yıl süren, eşine az rastlanır bir yere sahiptir. Amerikan Yahudilerinin en önemli yayın organı olan "The Jewish Publication Society (JPS)"in kurucularından olan Adler, aynı zamanda, "The American Jewish Historical Society" adlı organizasyonda da yer almış ve yirmi yılı aşkın süre bu kurumun başkanlığını yapmıştır. 1906 yılında "The American Jewish Committee" adlı organizasyonun kurulmasında önemli bir role sahip olan Adler, 1929 yılından ölümüne (1940) kadar bu kurumun başkanı olarak görev yapmıştır. Adler, bir Yahudi eğitim kurumu olan "Dropsie College"de 32 yıl boyunca başkan (rektör) olduğu dönemde, bu eğitim kurumunu, Yahudilik eğitimi konusunda Amerika'nın önemli yüksek öğretim kurumları arasına sokmuştur. Muhafazakâr Yahudilerin ana eğitim kurumu olan "The Jewish Theological Seminary"de 25 yıl başkanlık (rektör) yaparken, aynı zamanda "Dropsie College"deki görevini de sürdürmüş, başkanlığını da yaptığı Muhafazakâr Yahudilerin sinagoglar birliği olan "The United Synagogue"un kurulmasında önemli rol üstlenmiştir. Adler, Amerikan Yahudilerinin düzenli olarak yayımladıkları yıllık kitap olan; *The American Jewish Year Book* ve (o yıllarda) Yahudi çalışmalarını ile ilgili tek İngilizce dergi olan *The Jewish Quarterly Review*'in yıllarca tek başına editörlüğünü yapmıştır. Kısacası Adler, çok yönlü bir kişilik olarak, Amerikan Yahudi hayatının birçok sahasında önemli etkiler bırakmıştır. Çalışmamızda Adler'in bu etkileri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cyrus Adler, Amerikan Yahudiliği, Yahudi Eğitimi, Organizatör, Editör.

The Impact of Cyrus Adler on American Judaism

Abstract: Cyrus Adler (d. 1940) holds a unique place in American Judaism for nearly fifty years. Adler, who was one of the founders of the most important publication organization of American Jews, named "The Jewish Publication Society (JPS)", was also among the founders of the organization called "The American Jewish Historical Society" and was the president of this institution for more than twenty years. Adler, who played an important role in the establishment of the organization, which is called "The American Jewish Committee" in 1906, served as the head of this institution until his death between the years of 1929 and 1940. When he was the president (rector) of "Dropsie College", which is a Jewish educational institution, Adler made this educational institution as one of the important higher education institutions of the United States in the field of Jewish education. While he was the president of the Jewish Theological Seminary (JTS), which is the main educational institution of Conservative Jews, for 25 years, at the same time, he continued his duty at "Dropsie College", He played an important role in the establishment of the synagogue union of the Conservative Jews, "The United Synagogue". Adler has been the sole editor of the annual book of *The American Jewish Year Book* that was published regularly by the American Jews, and *The Jewish Quarterly Review*, in those years, which was the only English journal about Jewish studies. Briefly, Adler, as a prominent person with many abilities, has had significant effects on many areas of American Jewish life. In our study these effects of Adler will be emphasized.

Keywords: Cyrus Adler, American Judaism, Jewish Education, Organizer, Editor.

* Dr. Öğretim Üyesi, İğdır Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Dinler Tarihi Anabilim Dalı.

E-Posta: ibasaran@hotmail.com - ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4408-0842>

Giriş

Cyrus Adler, 1863 yılında Arkansas'ta dünyaya geldi ve erken yaşlarda ailesiyle birlikte Amerika'nın doğusuna göç etti. Philadelphia'da büyüyen Adler, Muhafazakâr Yahudilerin en önemli eğitim kurumu olan Jewish Theological Seminary (JTS)'nin¹ kurulmasında önemli liderliği olan ve bu okulun kurucu rektörü olan Rabbi Sabato Morais (ö. 1897)'in² yakın öğrencisi oldu. Adler, güçlü bir şekilde Morais'e bağlılık gösterdi ve Morais'in temsil ettiği gelenekselci Yahudilik anlayışından etkilendi. Fakat Adler, Yahudiliğe güçlü bir şekilde bağlı olması ve Morais'ten eğitimini almış olmasına rağmen asla rabbiliği meslek olarak düşünmedi. Çünkü o dönemde (1880'lerde), rabbilik diplomasını veren ve alternatifi olmayan bir okul vardı, o da Reformist Yahudilere ait olan Hebrew Union College (HUC)'di.³ Adler'in hocası Morais, gelenekselciliğinden dolayı bu okulu tasvip etmiyordu. Diğer taraftan da din adamlığı (*ministry*) gençler için çok cazip gelmiyordu. Bu sebeplerden dolayı Adler, rabbiliği tercih etmedi.⁴

Pensilvanya Üniversitesi'nde⁵ eğitim alan Adler, 1883 yılında bu üniversiteden mezun oldu ve Yahudiliğe hizmet etmek düşüncesiyle, Johns Hopkins Üniver-

- 1 Muhafazakâr hareketin ana omurgası olan ve harekete din adamları (rabbi) yetiştiren yüksek eğitim kurumudur. Kısaca "JTS" şeklinde bilinmektedir. 1886 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde New York Eyaleti'nin New York şehrinde kurulmuş ve ilk defa sekiz öğrenciyle 1887 yılında Mikveh Israel Sinagogu Rabbisi Sabato Morais'in liderliğinde eğitime başlamıştır. Detaylı bilgi için bkz. David Bridger, *The New Jewish Encyclopedia* (New York: Behrman House, 1962), 243. Bkz. S. H. Norwood, E. G. Pollack, *Encyclopedia of American Jewish History* (California: Santa Barbara: ABC-CLIO, 2008), I, 83.
- 2 Aslen İtalya doğumlu, ailesi Portekiz Sefarad Yahudilerinden olan Morais, Reformist Yahudilerin sert reformlarını reddederek muhafazakâr kanadın öncülüğünü yapmıştır. O, geleneksel Yahudi anlayışı dışlamayan bir kurumun (JTS) gerekliliği konusunda çevresindekileri ikna etmiş ve sonuçta bu kurumun oluşmasında öncülük yapmıştır. Kurucu rektörlük görevine, ölüm tarihi olan 1897 yılına kadar devam etmiştir. Bkz. Pamela S. Nadell, Marc Lee Raphael, *Conservative Judaism in America* (New York: Greenwood Press, 1988), 192.
- 3 Reformist Yahudiler tarafından oluşturulan ve kısaca "HUC" şeklinde anılan bu yüksek dinî eğitim kurumu, Reformist rabbiler, öğretmenler, kantorlar ve dinî kurumlar için toplum liderleri yetiştirmek üzere Isaac Mayer Wise tarafından 1875 yılında Cincinnati (Ohio)'de kurulmuştur. Bkz. Geoffrey Wigoder, *The New Standard Jewish Encyclopedia* (New York: Facts On File, Inc., 1992), 428-429.
- 4 Ira Robinson, *Translating A Tradition: Studies in American Jewish History* (Boston: Academic Studies Press, 2008), 86.
- 5 Amerika'nın ilk üniversitesi olan bu üniversitenin geçmişi, 1740 yılına kadar gitmektedir. Philadelphia şehrinde bulunan bu önemli üniversitenin günümüzde toplam 4,722 öğretim üyesi bulunmaktadır. Bkz. "University of Pennsylvania," erişim 15 Mayıs 2020, <https://www.upenn.edu/about>.

sitesi'nde⁶ "Semitics"⁷ alanında doktora yaptı. Amacı; Amerikan Yahudi toplumunda moda haline gelen Tanah'a yönelik yüksek eleştirileri bertaraf etmek ve bu etkilere karşı Tanah'ı savunmaktı. Adler, 1887 yılında, Profesör Paul Haupt (ö. 1926)'in⁸ danışmanlığında doktorasını tamamlayarak, bir Amerikan eğitim kurumundan "Semitics" alanında doktor unvanı alan ilk kişi oldu.⁹

Amerikan Yahudiliği tarihinde, Yahudiler açısından hayatiyet arz eden birçok kurumun öncülüğünü yapan Adler'in başarısı, yirminci yüzyıl Amerika'sında, toplumsal dengeleri iyi sağlamış olma yeteneğinden kaynaklanmaktadır. Dindar bir Yahudi oluşu, Yahudilik çalışmaları konusundaki liyakati, onu hem Amerikan Hükümeti hem de bilim dünyasında bilinen ve saygı duyulan biri konumuna getirdi. Adler; çalışkan, titiz ve yapıcı bir yöneticiydi. Yaşadığı dönemde geleneksel Yahudilerin ihtiyaçlarını, servet sahibi Amerikan Yahudilerine anlatarak onlardan yardım aldı.¹⁰ Adler 1940 yılında, 76 yaşında hayata veda etti.

1. Adler'in Kamusal Alanda Katkıları

Adler, JTS'in rektörlerinden Ismar Schorsch (1935 -)'un¹¹ "Geçmişine bağlı olmayan ve bugünü kavramayan liderleri olan hiçbir Yahudi toplumu ayakta ka-

- 6 Üniversite adını 19. yüzyıl Maryland'li hayırsever Johns Hopkins'ten almaktadır ve 1876 yılında Baltimore'da (Maryland) eğitime başlamıştır. Günümüzde ABD'nin ve hatta dünyanın önemli üniversiteleri arasındadır. Bkz. "Johns Hopkins University," 15 Mayıs 2020, <https://www.jhu.edu/about/history>.
- 7 Uzun zamandır Batı Asya ve Kuzey Afrika'da konuşulan diller grubundandır. Antik çağda bu diller: İbranice, Ârâmic ve Fenike dillerini içeriyordu. Semitik ailenin en geniş modern üyesi Arapça'dır. Bkz. "Semitic," 15 Mayıs 2020, <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Semitic>.
- 8 Paul Haupt 1858 yılında Polonya'da doğdu. Liseyi bitirdikten sonra Leipzig'e gitti ve 1878 yılında Semitik dillerde doktorasını yaptı. Bu dönemde Asurbilim (Assyriology) Semitik bilginlerin dikkatini çekiyordu ve Haupt kendisini özellikle bu amaca adanmıştı. 1880 yılında Göttingen Üniversitesi'nde özel öğretim üyesi oldu ve 1883 yılında Johns Hopkins Üniversitesi'nde Semitik Diller profesörü olarak atandı. Bu görevini, öldüğü yıl olan 1926 yılına kadar sürdürdü. Amerika'da bulunduğu yıllarda, kendisine Göttingen Üniversitesi'nce ordinarius profesörlük unvanı verilmiş ve bu üniversitede alanında dersler vermiştir. Bkz. Cyrus Adler, "Paul Haupt," *Journal of the American Oriental Society* 47 (1927): 1.
- 9 Nadell ve Raphael, *Conservative Judaism in America*, 27.
- 10 "Cyrus Adler," erişim 14 Mayıs 2020, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/cyrus-adler>.
- 11 JTS mezunu olan Schorsch, hem JTS hem de Kolombiya Üniversitesi'nden master derecelerini almıştır. Ardından da yine Kolombiya Üniversitesi'nde, "Yahudi Tarihi" konusunda doktora yapmıştır. JTS'nin altıncı rektörü olarak 19 yıl görev yapan Schorsch, 2006 yılında emekliliğe ayrılmıştır. Bkz. Michael Panitz, "Schorsch, Ismar" *EJ*, ed. Michael Berenbaum ve Fred Skolnik, (Detroit: Macmillan Reference USA, 2007), XVIII, 165.

lamaz" şeklindeki liderlik tarifine tıpatıp uyan bir kişilikti.¹² Sınırsız enerjisi ve istisnai idarecilik kabiliyetleriyle Adler, birçok farklı grup, bilim adamı, iş adamı, Yahudi ve Hristiyanlar arasında kolayca hareket etme yetisine sahipti. Amerikan Hükümeti delegesi (a commissioner of 1893 Chicago Columbian Exposition) olarak çalıştığı yıllarda Adler, Amerika doğumlu bir Yahudi olarak kendini Amerikan Yahudilerinin lideri olarak görmüştü. O, Amerikan Yahudi toplumunun birçok lider kurumunun mimarları olan, önemli bilim adamı ve entelektüellerden oluşan "Philadelphia Grubu" olarak adlandırılan grubun önde gelen liderlerinden biriydi.¹³

1880'lerin ortasından, özellikle 1890'ların ve 1900'lerin başlarından itibaren Adler, Philadelphia ve New York City'deki kültürel Yahudi organizasyonların birçoğunun oluşturulması ve daha sonra da faaliyetlerin desteklenmesinde, bazen kurucu başkan bazen de mütevelli heyeti üyesi olarak önemli görevler üstlenmiştir. Bunların en önemlileri; "The American Jewish Historical Society,"¹⁴ "The Jewish Publication Society of America"¹⁵ ve "The American Jewish Committee (AJC)"¹⁶ adlı organizasyonlardır. AJC'nin diğer üyeleriyle beraber Adler, 1911 yı-

12 Ismar Schorsch, "Foreword," ed. J. Wertheimer, *Tradition Renewed: A History of The Jewish Theological Seminary of America* (New York: Jewish Theological Seminary of America (JTS) Press, 1997), I, vii.

13 Nadell ve Raphael, *Conservative Judaism in America*, 28.

14 1892 yılında New York şehrinde kurulmuştur. İlk olarak, elli yıldan daha fazla Muhafazakâr Yahudiliğin ana eğitim kurumu olan JTS binası içerisinde yer almış ve daha sonra, Waltham (Massachusetts)'de Brandeis Üniversitesi kampüsündeki kendisine ait mekâna taşınmıştır. Kuruluş amacı, Amerikan Yahudiliği ile ilgili bilgi/belge toplamak, katalog oluşturmak, yayınlar yapmak ve materyalleri görüntülemek, Amerikan Yahudiliğinin bilgi merkezi, orijinal kaynak materyalleri arşivi ve kaynak kurumu olarak çalışmak, konferans ve sergilere sponsorluk yapmak, tarihi Yiddiş filmleri ve görsel materyaller hazırlamaktır. Bkz. "The American Jewish Historical Society," erişim 15 Mayıs 2020, <https://www.ajhs.org/>.

15 Kısa adı JPS'tir. JPS, 1888 yılında kurulmuştur ve merkezi Philadelphia (PA)'dır. JPS, 125 yıldır İngilizce konuşan dünyada Yahudi kitaplarının önde gelen yayıncısı olmuştur. Kuzey Amerika'daki en eski kâr amacı gütmeyen, mezhepler üstü Yahudi yayıncısı olan JPS, hem popüler hem de en akademik seviyede yazılmış çalışmaları yayımlamaktadır. Bilimsel çalışmalara erişilebilirlik, JPS'nin mottosu olmaya devam etmektedir. Yayımlanan kitapların yazarları, okurlar ve bağışçılar, Amerikan Yahudi toplumunun tüm yelpazesini temsil etmektedir. 1888'den bu yana, kalıcı değerli kitapların yayımlanmasını kendisine misyon edinen JPS, Tevrat'ın İngilizcesini yayımlamış ve bu kitap son 100 yıldır İngilizce konuşan Yahudiler tarafından en çok okunan İngilizce çeviri olmuştur. Bkz. "The Jewish Publication Society of America," erişim 15 Mayıs 2020, <https://jps.org/about/the-jps-story/>.

16 Kısa adı AJC'dir. 1906 yılında kurulmuştur ve merkezi New York şehridir. Kuruluş amacı, dünyanın herhangi bir yerinde Yahudiler ile ilgili oluşabilecek sivil ve dini hak ihlallerinin önüne geçmektir. Komite, 1830'lu yıllarda Amerika'ya göçmüş olan bir grup Alman Yahudisi tarafın-

İnada, Amerikan Senatosu Dış İlişkiler Komitesi önünde Kishinev katliamı¹⁷ konusunda Amerikan Senatosu'nu bilgilendirmiştir.¹⁸

Ayrıca Adler, Philadelphia'daki Gratz College'in¹⁹ de mütevelli üyesiydi. 1901 yılında kendisinden, JTS'nin yeniden yapılanmasında yönetim kuruluna başkanlık etmesi istendi. Ayrıca Adler, kişisel inisiyatif kullanarak Morais'ten sonra JTS'ye, Solomon Schechter (ö. 1905)'in²⁰ rektör olarak önderlik yapmasını isteyerek, Schechter'in JTS'ye getirilmesinde büyük rol oynamıştı. JTS'in Yönetim Kurulu Başkanlığına getirilmesinden sonra Adler, dört yıl boyunca, JTS'deki bu görevi için haftada üç gün Washington D.C.'den New York'a gelip gitmişti. New York'taki bu görevi esnasında aynı zamanda *Jewish Encyclopedia*'nın²¹ yayın kurulunda da bulunan Adler, hayatı boyunca birçok organizasyonda aktif üye olarak görev almış ve genellikle de bu organizasyonlarda liderlik pozisyonunda olmuştur.²²

dan hayata geçirilmiştir. Alman Yahudileri iyi organize olmuş bir Yahudi grubu olduğundan, Amerikan Yahudileri adına Yahudilerin meseleleri ile ilgili işlerde gerekli tepkiyi göstermek istemişlerdir. Kurucuları arasında, işadamları, hayırsever ve diplomasiye vakıf, Jacob Schiff, Mayer Sulzberger, Louis Marshall, Oscar Straus ve Cyrus Adler gibi Alman asıllı Yahudi toplumunun önde gelenleri bulunuyordu. Bkz. Stephen H. Norwood ve Eunice G. Pollack, *Encyclopedia of American Jewish History* (California: ABC CLIO, 2008), I, 240.

- 17 1903 yılında, o günün Rusya topraklarında (bugün Moldova) meydana gelen ve çocuklar da dahil 41 Yahudinin öldürülmesi ile sonuçlanan olaylara verilen isimdir. Bkz. Monty Noam Penkower, "The Kishinev Pogrom of 1903: A Turning Point in Jewish History," *Modern Judaism* 24/3 (Oct., 2004), 188.
- 18 "Cyrus Adler Papers.," erişim 14 Mayıs 2020, http://dla.library.upenn.edu/dla/ead/ead.html?i=d=EAD_upenn_cajs_PUCJSARCMS26USUSUSPUCJS.
- 19 Gratz College, Kuzey Amerika'da hiçbir Yahudi mezhebi ile bağlantısı olmayan, Yahudi çalışmaları alanında en eski Yahudi yüksek eğitim kurumudur. Gratz College, Philadelphia'nın köklü Yahudi ailelerinden olan Gratz ailesi üyesi Hyman Gratz, Muhafazakâr Yahudiliğin önemli liderlerinden biri olan Sabato Morais ve bir Yahudi üniversitesi kurma niyetinde olan Gratz Mordecai'nin ortak çabalarıyla, İbranice öğretmek üzere öğretmen yetiştirecek bir okul olarak 1895 yılında kurulmuştur. Bkz. Sara E. Karesh ve Mitchell M. Hurvitz, *Encyclopedia of Judaism*, (ed.) J. Gordon Melton (New York: Facts On File, Inc., 2006), 184.
- 20 Muhafazakâr hareketin Amerika ayağındaki en önemli mimarlarındanıdır. Harekete fikir ve doktrinleriyle kaynaklık eden, JTS'te Morais'ten sonra rektörlük yapmış Yahudi bilim adamıdır. Bkz. Daniel J. Elazar, Rela Mintz Geffen, *The Conservative Movement in Judaism* (New York: State University of New York Press, 2000), 53.
- 21 1901-1906 yılları arasında yayımlanan 12 ciltlik bu Yahudi Ansiklopedisi, son zamanlarda online olarak herkese açık hale getirilmiştir. *Jewish Encyclopedia*, 15.000'den fazla makale ve illüstrasyon içermektedir. Bkz. "Jewish Encyclopedia," erişim 16 Mayıs 2020, <https://www.library.ucdavis.edu/database/jewish-encyclopedia/>.
- 22 "Cyrus Adler Papers."

2. Adler'in Muhafazakâr Yahudilik ve JTS'deki Rolü

Adler, Solomon Schechter'in Amerika'ya gelip JTS'de görev almasıyla başlayan ve Muhafazakâr Yahudiliğin "heroic age (cesur çağ)"ı olarak kabul edilen dönemin en önemli figürlerindedir. Çünkü 1915 yılı ile II. Dünya Savaşı yılları arasındaki dönem, Muhafazakâr Yahudilik için, bir toparlanma ve dayanışma, kendi kimliğini bulma, kurumlarını oluşturma, dini liderler yetiştirme ve yapısal formlar geliştirme dönemi olmuştur. Adler, 1915 – 1940 yılları arasındaki tüm bu toparlanma dönemi boyunca, Yahudiler tarafından idareciliğine saygı duyulan, eğitilmiş ve donanımlı bir bilim adamı, adanmış bir Yahudi, Schechter kadar karizmatik bir kişiliğe sahip olmasa da iyi bir idareci olan ve bu döneme damgasını vurmuş bir kişidir.²³

Adler'in belki de Amerikan Yahudiliğine en büyük katkısı, onun Amerika'daki her türlü Yahudi eğitime yaptığı hizmetleridir. Yahudi eğitimi konusu, Adler'in hep önceliklerinden birisi arasında yer almıştır. Hatta *The Jewish Quarterly Review* dergisi 1910 yılında ilk yayına başladığında, Solomon Schechter ile beraber Adler, Amerika'nın, dünyada hızla Yahudilerin merkezi haline geldiğini ve büyük ihtimalle ileride, İngilizce konuşulan dünyanın Yahudi eğitimi konusunda bir üssü olacağını, söylemişlerdi.²⁴ Çünkü Adler'e göre, Amerikan Yahudilerinin geleceği, kültürel ve entelektüel yaratıcılığa, dolayısıyla eğitim meselesine direkt bağlı idi.²⁵

Adler, Sabato Morais'in JTS'deki (kurucu) rektörlüğü görevi yıllarında, JTS'de herhangi bir idarî görevde bulunmasa da onun yakın öğrencisi olarak, 1886 yılında JTS'in kuruluşunu desteklemiştir. Morais dönemindeki JTS'de Adler, akademik birikimini kullanma imkânı bularak, 1888 yılında "Biblical Archaeology" dersini vermeye başlamıştır. Adler, hocası olan Morais döneminde JTS'de bu dersi vermeye devam etmiştir.²⁶

Schechter'in JTS'e getirilmesinde önemli rolü olan Adler'in etkileyici birikimi ve başarılı geçmişi, Schechter'in ona güven duymasına vesile olmuş ve okul ile ilgili

23 Herbert Rosenblum, *Conservative Judaism: A Contemporary History* (New York: United Synagogue of America, 1983), 25.

24 David N. Myers, "The Return of the Repressed: Modern Jewish Studies in "JQR," *The Jewish Quarterly Review* 100/3 (Summer 2010): 345.

25 Nadell ve Raphael, *Conservative Judaism in America*, 28.

26 Ira Robinson, "Cyrus Adler: President of the Jewish Theological Seminary 1915 – 1940," ed. J. Wertheimer, *Tradition Renewed: A History of The Jewish Theological Seminary of America* (New York: Jewish Theological Seminary of America (JTS) Press, 1997), I, 106.

birçok konuda onun işini kolaylaştırmıştır. Adler, Schechter'in Amerikan Yahudi toplumu ve genel olarak Amerikan toplumu ile ilişkilerinde bağlantıyı sağlayan kişi olmuştur. Bir yandan JTS'de ders veren Adler, bir yandan da JTS rabbinik öğrencileri ile ilgilenmiş ve mezun olduklarında onların görev alacağı cemaatlerle bağlantı kurarak buralarda rabbi olarak görev almalarını sağlamıştır.²⁷

1914 yılında, Schechter'in, Muhafazakâr Yahudilerin sinagoglar birliği olan "The United Synagogue"²⁸ başkanlığından istifa ettiği zaman bu göreve, doğal olarak en layık olduğu düşünülen Adler geçmiştir. Bu olaydan bir yıl sonra JTS rektörü Schechter öldüğünde Adler, önce rektör vekili, daha sonra 1924 yılından itibaren de JTS'in asil rektörü olmuştur.²⁹ JTS'in rektörlüğü konusunda aslında üniversite hocaları arasından, Louis Ginzberg (ö. 1953),³⁰ Israel Friedlaender (ö. 1920)³¹ ve Mordecai Kaplan (ö. 1983)'in³² adları geçmiştir. Fakat, tümünün şartları tutmasına rağmen, rektörlüğe seçilmemişlerdir. Çünkü üçünün de ılımlı olmayan görüşleri veya halkla ilişkiler konusunda problemleri bulunuyordu. Fakat Adler'in, hem JTS dışı ile geliştirdiği olumlu ilişkileri ve uyumu, hem de JTS'in yönetim kurulunda üyeliği dolayısıyla bürokratik işler konusunda tecrübesi, onun seçilmesinde önemli etkenlerden idi. Diğer taraftan, sağlığında hocası Morais ile saygılı ilişkisi, Schechter ile yakın arkadaşlığı ve Amerikan Yahudileri arasında saygın bir kurum olan "The American

- 27 Jack Wertheimer, "JTS and the Conservative Movement," ed. J. Wertheimer, *Tradition Renewed: A History of The Jewish Theological Seminary of America* (New York: Jewish Theological Seminary of America (JTS) Press, 1997), II, 407.
- 28 Kısa adı US'dur. 1913 yılında, Muhafazakâr hareketin cemaatsel kolu olarak kurulmuştur. Amerika çapında muhafazakâr sinagoglar US'a üyelikleriyle, bu yan kuruluşu desteklemişlerdir. Bkz. Neil Gillman, *Conservative Judaism: The New Century* (New Jersey, Behrman House, 1993), 44 – 45.
- 29 Rosenblum, *Conservative Judaism: A Contemporary History*, 26 – 27.
- 30 Aslen Litvanya doğumlu olan, Louis Ginzberg, yirminci yüzyıl Muhafazakâr Yahudiliğin önde gelen isimlerinden ve JTS'de Talmud hocası idi. 1899 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne geldikten sonra, 1900 yılında The Jewish Encyclopedia'nın rabbani literatürünün editörlüğünü yaptı ve alanıyla ilgili olarak bu ansiklopediye dört yüz madde yazdı. 1903 yılından ölümüne kadar elli yıl JTS'de Talmud profesörü olarak görev yaptı. Bkz. David Golinkin, "Ginzberg, Louis," *EJ*, ed. Michael Berenbaum ve Fred Skolnik, (Detroit: Macmillan Reference USA, 2007), VII, 613 – 614.
- 31 Polonya doğumlu olan Friedlaender, JTS'in ikinci rektörü Solomon Schechter döneminde 1904 yılında JTS'de "Professor of Bible olarak görev almış, Muhafazakâr Yahudiliğin önde giden ideoloğu ve en aktif Siyonist sözcüsü olmuştur. Arapça da bilen Friedlaender'in, İslam mezhepleri ve Yahudi-Arap literatürü ile ilgili çalışmaları da mevcuttur. Bkz. Dan Cohn-Sherbok, *Dictionary of Jewish Biography* (New York: Oxford University Press, 2005), 88-89.
- 32 Mordecai Menahem Kaplan, Litvanya doğumlu, Amerika'da ortaya çıkan ve Yahudiliği bir medeniyet olarak gören Yeniden İnşa Hareketinin önderi, ABD'li rabbi ve filozoftur. Kaplan, Amerikan Yahudiliğinin en önde gelen entelektüel liderlerindedir. Bkz. Geoffrey Wigoder, *The Encyclopedia of Judaism* (New York: Macmillan Publishing Company, 1989), 404 – 405.

Jewish Committee”deki liderlik görevi, hiçbir akademik personelde bulunmayan özelliklerdendi ve onun rektörlüğe seçilmesinde en büyük etkendi.³³

Adler’in JTS’deki başarıları arasında, öğrenci azlığı ve ilgisizlik nedeniyle JTS’in yaşadığı finansal problemin çözülmesi ve 1929-1930 yıllarında JTS’in finansmanının sağlanarak binanın inşası da bulunmaktadır. Adler, finansal problemin çözülmesinde bir grup Reformist Yahudiyi ikna etmiş ve onlardan yüklü miktarda finans desteği almıştır. Bu Reformist Yahudiler, JTS’e yardım etmişlerdi. Çünkü onlar; Amerika’ya sonradan göçen ve geleneksel olarak Ortodoks olan yeni nesillerin onların okullarına (HUC) gitmeyeceğini biliyordu. Onlar, JTS’e destek vermek suretiyle, yeni göçmen çocuklarının Amerika ortamında kaybolmasını ve kendi kimliğini yitirerek Amerikanlaşmasını önleyecek, böylelikle geleneksel Yahudi hayat tarzının muhafazasını sağlayacaklardı.³⁴

Adler, JTS’teki görevi esnasında toplumdaki yapıcı rolü sayesinde JTS’i önemli bir yere taşımış ve bu okulu hatırı sayılır Yahudi eğitim kurumu haline getirmiştir. Adler, öldüğü yıl olan 1940 yılına kadar, o yıllarda nispeten genç olan muhafazakâr harekete hizmet etmeyi sürdürmüştür.

3. Adler’in Sivil Toplum Liderliği

Adler, Dropsie College ve JTS’te görev yaptığı sıralarda, aynı zamanda çok sayıda sivil kurum, Yahudi kültürel organizasyonları, bilimsel ve eğitim kurumlarının yönetiminde görev almıştı. “Academy of Natural Sciences of Philadelphia”, “American Academy for Jewish Research”, “American Oriental Society” ve “Philosophical Society of Washington” vb. teşekküller Adler’in idarî görev aldığı kurumların bazılarıydı.³⁵

Bunlara ek olarak Adler, “The Federation of Jewish Charities of Philadelphia, The American Jewish Joint Distribution Committee ve The United Synagogue of America” adlı kurumlarda aktif rol almıştı. Aynı zamanda Adler, kısa süre ayakta kalan “Philadelphia Kehilla”yı kurmuş, “The Free Library of Philadelphia”da 1915 - 1939 yılları, “Philadelphia Board of Public Education”da ise, 1921 - 1925 yılları arasında mütevelli heyeti üyesi olarak görev yapmıştı.³⁶

33 Robinson, *Translating A Tradition: Studies in American Jewish History*, 108 – 109.

34 Gillman, *Conservative Judaism: The New Century*, 43.

35 “Cyrus Adler Papers.”

36 “Cyrus Adler Papers.”

Adler, Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcından itibaren, özellikle, "The American Jewish Relief Committee" adına, yardım amaçlı bağış toplama çabalarında önemli rol almıştı. O, daha sonra adı "The Jewish Welfare Board" olan, "Council of the Jewish Agency for Palestine" adlı organizasyonun oluşturulmasından sorumlu kişiydi. Aynı zamanda Adler, AJC'nin delegesi olarak görev yapmış³⁷ ve 1919 yılında Paris'te düzenlenen "Paris Barış Konferansı"na iştirak etmişti. O, II. Dünya Savaşı yıllarında, özellikle bu krizle başa çıkmak için Yahudilere yardım etmek amacıyla kurulmuş birçok organizasyon dizisinde aktif olarak yer almıştı.³⁸

Sonuç

Genel olarak bakıldığında, Cyrus Adler'in Amerikan Yahudi tarihinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Cyrus Adler'in, ufku geniş ve çalışkan biri olduğunu, olayları iyi analiz ettiğini, akademik konularda kendisini net bir şekilde ifade ettiğini ve her zaman kararlı bir tavır sergilediği konusunda herkes hemfikirdi. Adler, ömrünü Amerikan Yahudi toplumunun birliğine vakfetmişti. O, toplum içerisinde yükselen farklı sesleri, yöneticilik tecrübesiyle idare etmesini bilir, Yahudi toplumunun menfaatini düşünerek birleştirici bir rol üstlenir ve toplumun ayrışmasını önlerdi. Bu durumlarda çoğu insan onun Yahudi toplumunun menfaatini en iyi şekilde gözeteceğini bilir ve ona güvenirdi.³⁹

Adler, Amerika'da doğup büyümüş ve orada eğitim almıştı. Bu yüzden kendisini ataları gibi göçmen olarak görmüyor ve geleceğinin Amerikan topraklarında şekilleneceğini biliyordu. Bu nedenle Adler, Yahudi çalışmalarının; geleneksel Yeshiva formundan çıkartılarak Amerikan modern sistemine uyarlanması ve batılı anlamda revize edilmesini istiyordu. Adler'e göre bu revize; öncelikle Amerika Birleşik Devletleri'nin Yahudi eğitimi konusunda bir merkez olmasına ve sonrasında da verilecek olan eğitimin, Amerikan günlük yaşamına duyarlı olması hâlinde ancak başarılı olabilirdi. İşte JTS; Adler'in kuruluşunda destek verdiği, bu kriterlere uygun olduğunu düşündüğü bir dinî eğitim kurumu idi.⁴⁰

Çağdaşlarıyla mukayese edildiğinde Adler'in önemi, onun Amerikan Yahudi hayatında daha fazla iz bırakmasından kaynaklanıyordu. Adler; yazar, tarihçi, arke-

37 Nadell ve Raphael, *Conservative Judaism in America*, 28.

38 "Cyrus Adler Papers."

39 George Alexander Kohut, "The Contributions of Cyrus Adler to American Jewish History," *Publications of the American Jewish Historical Society* 33 (1934): 18.

40 Edwin S. Gaustad, "Response," *American Jewish History* 78/3 (March 1989): 395.

olog, folklorist, biyografi yazarı, editör, müze müdürü, kütüphaneci ve yönetici olmak üzere birçok vasfıyla, toplumuna önemli hizmetlerde bulundu. Kişiliğinde pek çok özelliği bir arada bulunduran bir şahsiyet olarak Adler, Amerikan Yahudiliğinin dünyanın en önde giden Yahudiliği konumuna yükselmesinde önemli bir rol oynadı. Çünkü Adler, Amerikan Yahudiliğinin gelişmesi ve şekillenmesinde yön vermiş ve bunu bilinçli bir şekilde kendisine amaç edinmişti. Sonuç olarak, Adler'in Amerikan Yahudi toplumuna yaptığı hizmetler ve bıraktığı eserler onun dâima hatırlanmasını sağlayacaktır.⁴¹

Kaynakça

- Adler, Cyrus. "Paul Haupt." *Journal of the American Oriental Society* 47 (1927): 1-2.
- Braunstein, Baruch. "Cyrus Adler: A Biographical Sketch by Abraham A. Neuman." *The Journal of Religion* 24/3 (July 1944): 231.
- Bridger, David. *The New Jewish Encyclopedia*. New York: Behrman House, 1962.
- Cohn–Sherbok, Dan. *Dictionary of Jewish Biography*. New York: Oxford University Press, 2005.
- Elazar, Daniel J. ve Rela Mintz Geffen. *The Conservative Movement in Judaism Dilemmas and Opportunities*. New York: State University of New York Press, 2000.
- Gaustad, Edwin S.. "Response." *American Jewish History* 78/3 (March 1989): 395-398.
- Gillman, Neil. *Conservative Judaism: The New Century*. New Jersey: Behrman House, 1993.
- Golinkin, David. "Ginzberg, Louis." *EJ*, VII, ed. Michael Berenbaum ve Fred Skolnik. Detroit: Macmillan Reference USA, 2007, 613 – 614.
- Karesh, Sara E. ve Mitchell M. Hurvitz. *Encyclopedia of Judaism*. ed. J. Gordon Melton. New York: Facts On File, Inc., 2006.
- Kohut, George Alexander. "The Contributions of Cyrus Adler to American Jewish History." *Publications of the American Jewish Historical Society* 33 (1934): 17 – 42.
- Myers, David N.. "The Return of the Repressed: Modern Jewish Studies in "JQR." *The Jewish Quarterly Review* 100/3 (Summer 2010): 345-348.
- Nadell, Pamela S. ve Marc Lee Raphael. *Conservative Judaism in America*. New York: Greenwood Press, 1988.
- Norwood, Stephen H. ve Eunice G. Pollack. *Encyclopedia of American Jewish History*. California: Santa Barbara, ABC- CLIO, I, 2008.
- Panitz, Michael. "Schorsch, Ismar." *EJ*, XVIII, ed. Michael Berenbaum ve Fred Skolnik, Detroit: Macmillan Reference USA, 2007, 165.
- Penkower, Monty Noam. "The Kishinev Pogrom of 1903: A Turning Point in Jewish History." *Modern Judaism* 24/3 (Oct., 2004): 187-225.

41 Baruch Braunstein, "Cyrus Adler: A Biographical Sketch by Abraham A. Neuman," *The Journal of Religion* 24/3 (July 1944): 231.

- Robinson, Ira. *Translating A Tradition: Studies in American Jewish History*. Boston: Academic Studies Press, 2008.
- Robinson, Ira. "Cyrus Adler: President of the Jewish Theological Seminary 1915 – 1940." ed. J. Wertheimer, *Tradition Renewed: A History of The Jewish Theological Seminary of America*. I, New York: Jewish Theological Seminary of America (JTS) Press, 1997, 103 – 161.
- Rosenblum, Herbert. *Conservative Judaism: A Contemporary History*. New York: United Synagogue of America, 1983.
- Schorsch, Ismar. "Foreword." ed. J. Wertheimer, *Tradition Renewed: A History of The Jewish Theological Seminary of America*. I. New York: Jewish Theological Seminary of America (JTS) Press, 1997, vii.
- Wertheimer, Jack. "JTS and the Conservative Movement." ed. J. Wertheimer, *Tradition Renewed: A History of The Jewish Theological Seminary of America*. II. New York: Jewish Theological Seminary of America (JTS) Press, 1997, 403 – 443.
- Wigoder, Geoffrey. *The New Standard Jewish Encyclopedia*. New York: Facts On File. Inc., 1992.
- Wigoder, Geoffrey. *The Encyclopedia of Judaism*. New York: Macmillan Publishing Company, 1989.

Web Siteleri:

- University of Pennsylvania. "About." Erişim 15 Mayıs 2020. <https://www.upenn.edu/about>.
- Johns Hopkins University. "History." Erişim 15 Mayıs 2020. <https://www.jhu.edu/about/history/>.
- Urban Dictionary. "Semitic." Erişim 15 Mayıs 2020. <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Semitic>.
- Jewish Virtual Library. "Cyrus Adler." Erişim 14 Mayıs 2020. <https://www.jewishvirtuallibrary.org/cyrus-adler>.
- "American Jewish Historical Society." Erişim 15 Mayıs 2020. <https://www.ajhs.org/>.
- The Jewish Publication Society (JPS). "The JPS Story." Erişim 15 Mayıs 2020. <https://jps.org/about/the-jps-story/>
- University of Pennsylvania. "Cyrus Adler Papers." Erişim 14 Mayıs 2020. http://dla.library.upenn.edu/dla/ead/ead.html?id=EAD_upenn_cajs_PUCJSARCMS26USUSUSPUCJS.
- University of California. "Jewish Encyclopedia." Erişim 16 Mayıs 2020. <https://www.library.ucdavis.edu/database/jewish-encyclopedia/>.

